

Ungeprofiler

- De 'målrettede'
- De 'søgende'
- De 'afkoblede'

Noemi Katznelson
Center for Ungdomsforskning, Learning Lab Denmark
www.cefu.dk

Udfordring til videnssamfundet

- To 'grupper' giver udtryk for at være særligt pressede
- 15 % af de unge drenge overvejer at tage et arbejde efter 9. klasse (op til 41% på nogle skoler)
- 63% af de unge der ønsker et faglært arbejde overvejer ikke at fortsætte på ungdomsuddannelse
- Ingen af de unge ønsker jobs der ikke kræver en uddannelse

Noemi Katznelson

Center for Ungdomsforskning, Learning Lab Denmark
www.cefu.dk

Hvad kan gøres?

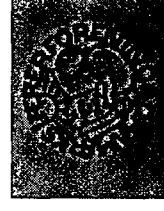
- Fokus på selvtillid og bredere kompetencer end de rent boglige i grundskolen (giver afveksling og motivation)
- Kontakt til verden udenfor skolen (fokus på UEA)
- Tid og ressourcer til at løfte de fagligt svageste med
- Overskuelige valgmuligheder og afdramatisering af valget
- Samarbejde mellem de forskellige aktører omkring de unges uddannelsesvalg (lærere, UU-vejledere, sagsbehandlere, forældre osv)
- Mentorordninger i overgangen til ungdomsuddannelserne
- Mulighed for længere afklaringsforløb for uafklarede unge

Noemi Katznelson

Center for Ungdomsforskning, Learning Lab Denmark
www.cefu.dk

10. kl.
Hvorfor og hvordan?
Til uddannelsesudvalget 24/2-2006

Danmarks Skolelederforening, Danmarks
Lærerforening og Skole og Samfund

Vi udvælger her: Malthe

- Malthe er født 13/12-90
- Baggrund: ressource stærkt hjem
- Hans stemme er ikke gået i overgang endnu
- Skægvekst er der lange udsigter til
- Ingen intro til videregående skole, da man havde overset hans tilmelding
- Én gang praktik i 9.kl, som anlægsgartner
- Karaktergennemsnit 8
- Udpræget praktisk begavet
- Yndlingsfag: sløjd

Vi udvælger her: Kaare

- Kaare er født 6/10-92
- Baggrund: ressource stærkt hjem
- Han skrev i sine papirer i 6.kl: Bassist (musiker)
- Flink, høflig og vil gerne at alle omkring ham er glade
- Føler at han i sin uddannelsesbog, har forpligtet sig
- Karaktergennemsnit i den pæne ende
- Udpræget boglig og social
- Yndlingsfag: ?

Udlevering?

- Mor til disse to drenge
- Forældrebekymringer
- Guide sine børn

Vores børn, er vores børn!!

- Tidligt voksne?
- Lykkelige, tilfredse og glade!

Overordnede linier

Den nye model bør indeholde følgende:

- Fastholdelse af et ligeværdigt ungdoms- og uddannelsesmiljø
- Tilbudet, baseres på de unges behov og interesser
- Fastholdelse af en struktur i skolen
- 10.kl /ungdomsklassen er starten på en ungdomsuddannelse, baseret på folkeskolens værdigrundlag
- Klassen skal være et kommunalt /tværkommunalt ansvar, udbudt på 10. klassecentre og efterskoler

Overordnede linier

- 10.klasse skal være for **alle** elever
- Opgaven skal løses i samarbejde med Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU)
- Forløbet i 10. klasse skal være kompetencegivende og afsluttes med prøver
- Forløbet i 10. klasse skal i sit udgangspunkt være et fleksibelt og sammenhængende 40 ugers forløb

Overordnede linier

- Der skal etableres fleksible brobygnings- og praktikforløb målrettet den enkelte elev i samarbejde med **alle** ungdomsuddannelser
- Brobygningen understøttes af vejledning
- Der skal tilbydes obligatoriske fag samt tilbuds- og valgfag
- Undervisningen skal tilrettelægges efter den enkelte elevs behov

Opsamling!

- 10.kl skal være starten på en uddannelse
- 10.kl skal ligge i centre
- 10.kl skal funderes på vilkår som Folkeskolen
- 10.kl skal være for alle

Og for Malthe og Kaare.....

- Malthe: skal efter sommerferien gå 10.kl. på efterskole, med fokus på naturen. Her vil han gerne forbedre de karakterer som han allerede nu er usikker på til sin 9.kl prøve. Samt tage traktørkørekort og jagttegn, få nye lærere og kammerater. Samt tage det skridt og den udvikling det tager at flytte hjemmefra mor.
- Kaare: skal efter sommerferien starte på overbygningsskolen. Her tage 8. og 9. kl. Vil i fritiden fokusere på musik (men også dyrke rollespil). Tage 10.kl på et 10.kl center i nærheden med musiklinie for her at stifte bekendtskab med og dyrke interesse med jævnaldrende med samme interesse som en prøve på fremtiden. Efterfølgende prøve at komme på Konservatoriet!
- *Hvis da ikke han løsriver sig fra uddannelsesbogen og bryder med systemet, tager nogle år fri, rejser rundt og bliver klogere på tilværelsen, på mennesker og på det dejlige liv han vil få!!*

FORENINGEN AF
10. KLASSESKOLER
I DANMARK

Resolution.

Landsforeningen af 10. klasseskoler

Landsforeningen af 10. klasseskoler har på sit møde den 10. januar 2006 enstemmigt vedtaget følgende resolution vedrørende udformningen af den fremtidige ungdomsklasse / 10. klasse.

Landsforeningen repræsenterer 67 10. klasseskoler med sammenlagt ca. 8000 elever.

Vi er positive overfor en udvikling af det eksisterende tilbud.

Det er væsentligt, at udviklingen tager udgangspunkt i de styrkesider og værdier, vi i vores regi har udviklet gennem de seneste mange år.

Derfor bør den nye model indeholde følgende:

- Fastholdelse af et ligeværdigt ungdoms- og uddannelsesmiljø, der hjælper den enkelte unge i afklaring af uddannelsesvalg og udvikling af faglige, sociale og personlige kompetencer.
- Fastholdelse af tilbud der baseres på de unges behov og interesser.
- Fastholdelse af en struktur, der tager udgangspunkt i socialt trykke og faste relationer i forhold til lærere og kammerater

Landsforeningen af 10. klasse skoler i Danmark betragter 10.kl /ungdomsklassen, som starten på en ungdomsuddannelse, men baseret på **folkeskolens værdigrundlag**.

Klassen skal være et kommunalt /tværkommunalt ansvar, udbudt på 10. klassecentre, ungdoms- og efterskoler.

Ungdomsklassen skal være for **alle** unge, der har brug for:

- faglig udvikling
- personlig udvikling
- uddannelsesmæssig afklaring

Der skal desuden være fokus på unge med særlige behov.

Opgaven skal løses i samarbejde med Ungdommens Uddannelsesvejledning.

FORENINGEN AF
10. KLASSESKOLER
I DANMARK

Forløbet i 10. klasse/ungdomsklassen skal være kompetencegivende og afsluttes med en prøve.

Skolen skal tilbyde prøver på minimum 2 niveauer, hvor FSA er det ene niveau.

Forløbet i 10. klasse/ungdomsklassen skal i sit udgangspunkt være et fleksibelt og sammenhængende 40 ugers forløb med mulighed for løbende optag af unge, der frafalder en ungdomsuddannelse. 10. klasse/ungdomsklassen skal løbende kunne sende afklarede unge videre til ungdomsuddannelser/lærepladser.

Der skal etableres fleksible brobygnings- og praktikforløb målrettet de enkelte unge i samarbejde med **alle** ungdomsuddannelser.

Brobygningen understøttes af følgende vejledningsaktiviteter:

- uddannelsesplan
- den Obligatorisk Selvvalgte Opgave
- mentorordning
- individuel udviklingsplan

Der skal tilbydes obligatoriske fag samt tilbuds- og valgfag.

Undervisningen i de obligatoriske fag dansk, engelsk og matematik skal omfatte minimum 50% af undervisningstiden, der ikke er fastlagt med vejledningsaktiviteter, brobygning eller prøver.

Undervisningen skal tilrettelægges efter de enkelte unges behov og rumme mulighed for fleksibel holddannelse.

Der skal udarbejdes individuelle uddannelses- og læreplaner, der bygger på den løbende evaluering af undervisningen.

På Landsforeningen af 10. klasseskoler vegne

Niels Kvist
Formand

Hvordan sikrer vi overgangen:

- **Størst mulig fleksibilitet i overgangen**
- **Udlæg trædesten til de unge (10. kl)**
- **Udvikl de unges personlige kompetencer**
- **Opbyg selvværd og selvtillid hos de unge**
- **Kompleksitetsopløsning i samfundet**
- **Netværk mellem skoler**
- **Etablere 10. klasse centre i alle kommuner**

Hvad skal folkeskolen gøre bedre:

- **Benytte liniefagsuddannede lærere**
- **3-4 double videreuddannelsen af lærerne**
- **Etablere forskende partnerskaber**
- **Droppe alderskriteriet ved klassesdannelse**
- **Lede efter den enkelte elevs potentiale**
- **Forhindre eleverne i at blive skoletrætte.**
- **Større arbejdsglæde hos lærerne**

Hvad skal ungdomsuddannelserne gøre bedre:

- **Indlede et forpligtende samarbejde med folkeskolen**
- **Blive bedre til at sætte eleven i centrum**
- **Blive bedre til det folkeskolen er god til**

Indlæg i ministeriet 24. februar 2006

Træd varsomt for her bliver mennesker til: står der over indgangen til min skole, det står der over indgangen til mange 10. klassecentre.

Den eneste og helt afgørende opgave som en skole har, er at træde varsomt for her bliver mennesker til.

Der er for mig ingen tvivl om, at det er den lærer/pædagog uddannede person, der er bedst af alle til at løse denne opgave.

I alle sammenhænge ved vi, at den biologiske udvikling falder forskelligt ud, det betyder at børn og unge ikke er samme sted i deres udvikling på samme tid, men det betyder ikke, at de ikke kan nå samme niveau på forskellig tid.

Derfor er den næste forudsætning, at vi udvikler eleverne inden for deres nærmeste udviklingszone, så al tanke om forcering af udvikling lader sig ikke gøre.

10. klasse er netop den nødvendige trædesten for en stor gruppe unge, der ikke kan springe over kløften i et spring.

Forudsætningen for at lære er bevarelsen af motivationen hos eleven, det sker i for ringe grad i skolen i dag.

En af forudsætningerne for at bevare motivationen er, at læreren påtager sig dialogen med eleven og elevens forældre, at læreren bliver rollemodel, en slags bærende vidne. Denne opgave er pædagogen/læreren med sin pædagogiske uddannelse den bedste til at løse.

Der er brug for autentiske lærere, der har lysten til at undervise og viljen og modet til at handle i overensstemmelse med egne værdier.

Jeg vil påstå, at lærerne på et 10. klassecenter har valgt den arbejdsform og den elevgruppe fordi de har et ønske om at være gode rollemodeller for unge.

Det er endvidere nødvendigt, at eleverne udvikler et større selvværd og bliver mere bevidste om deres egen verdensmester end tilfældet er med de elever, vi modtager i dag fra 9. klasse. Antallet af selvusikre unge har været stærkt stigende de seneste år.

Det er på intet tidspunkt et spørgsmål om at vejledningen har kunnet ændre på disse forhold, så det er ikke et spørgsmål om manglende eller mangelfuld vejledning.

Endnu en primær forudsætning for at løse opgaven optimalt er, at lærerne kun underviser i deres liniefag og samtidig og til stadighed er i selvlæring.

Jeg har CVU-lærere knyttet til mine fagudvalg på skolen, for at koble forskning og fagpædagogik sammen.

Forudsætningen for, at lærerne kan være i selvlæring, er, at de arbejder i team og indgår i relationer med faglærere fra andre niveau eks. ungdomsuddannelserne.

Folkeskolen er god til at sætte eleven i centrum og det bliver en endnu mere nødvendig forudsætning i fremtidens hyperkomplekse samfund.

Kompleksitetens opløsningen sker ikke gennem indførelse af faglige fællesmål og indførelse af tests, men gennem udvikling af individuelle kompetenceplaner og større fokus på faglighed, tværfaglighed og kreativitet – evnen til at kombinere på nye måder.

10. klassecentre lever faktisk af at løse denne opgave og centrene løser den optimalt. Så jeg kan stærkt anbefale, at der oprettes flere 10. klassecentre for det er den største succes i uddannelsessystemet overhovedet.

Centrene har dokumenteret, at de er i stand til at hæve karakterniveauet med et ½ karakterpoints i gennemsnit hos eleverne og desuden på et højere niveau (FS10), kun ganske få % gentager FSA prøven.

Centrene har dokumenteret, at de er i stand til at bringe 99% af de elever, der gennemfører en 10. klasse videre i en ungdomsuddannelse.

Centrene har bevist, at de er i stand til at opsluge det store frafald fra ungdomsuddannelser og efterskolen.

I Haderslev har vi i dette skoleår opslugt ca 25 elever, den sidste kommer på mandag.

Centrene sikrer, at 60 – 70 % af eleverne er parate til en gymnasial ungdomsuddannelse efter et forløb i 10. klasse.

Afslutningsvis vil jeg gerne påpege, at det er vigtigt, at der etableres brobygningsforløb til alle ungdomsuddannelserne.

Praktikforløb kan også med fordel indgå som afklaringsforanstaltning.

Mine slutkommentarer skal være, at jeg ser de tre stillede spørgsmål som fremsynede, og at de vil være endnu mere aktuelle om få år, såfremt vi fastholder den skolepolitik, som vi netop er begyndt på.

Skolen fremstilles fortsat som en undervisningsfabrik, med læreren som værkfører og nu skal produktionen være mest mulig rentabel, med løbende kvalitetskontrol og tidsstudier flere gange om året.

De småjusteringer der indføres nu, giver os måske en højere placering på Pisa skalaen, men det er en perfektionering af den forkerte løsning, vi fastholder i endnu højere grad et industrisamfundssyn.

Vi bør i langt højere grad tage udgangspunkt i den enkelte elevs behov og muligheder og ikke i systemets behov.

Skolen uddanner fortsat til industrisamfundet og på dets præmisser ikke til et videnssamfund.

Dette er måske det afgørende spørgsmål at stille for at løse opgaven, hvordan gør vi skolen bedre.

Så vær så venlig at tage vare på skolen, for her bliver mennesker til.

Niels Kvist
Skolen ved Kløften
Haderslev

Hvordan får vi en bedre overgang mellem grundskole og ungdomsuddannelser

Oplæg til lukket høring vedrørende 10. klasse, den 24. februar 2006

(generelt, og med efterskolebriller på)

1.

En tilbundsgående undersøgelse med henblik på at få kortlagt, hvorfor flere unge marginaliseres sammenkoblet med undersøgelse på tværs af systemerne for at finde ud af, hvordan vi som systemer/institutioner skal åbne os mod hinanden – og hvad det er for forhold, vi kan ændre – af pædagogisk art, for at fange, motivere og fastholde flere unge, så de får en uddannelse.

Hvorfor undersøgelse? For at undgå symptombehandling.

2.

„Die Grenze meiner Sprache ist die Grenze meiner Welt“ Hvis verden skal udvides for de 20%, så skal skolen bidrage til, at deres sprog og dermed deres verden bliver større. Deres evne til at kommunikere, indgå i relationer, sætte ord på deres verden og på det, der ligger udenfor. Appetit på at sprænge disse grænser. Et godt og nuanceret sprog giver selvværd.

3.

SIF's Unge uden uddannelse, CEFU's 9. klasse og hva' så?, Handlingsplan for at alle unge gennemfører en ungdomsuddannelse, Ugebrevet A4 – om 9. klasserne og den sociale slagside – er for mig et soleklart bevis på, at der skal andet end nationale tests og prøver til at nå denne gruppe.

Det, der kommer nu er en centrifuge, der vil udskille flere svage. I Unge uden Uddannelse siges det meget tydeligt, at det handler om manglende selvværd, manglende sociale netværk – og at der skal faktorer som opfølgende personlig vejledning, fællesskabsopbyggende foranstaltninger, en kombination af praktisk og boglig tilgang til det faglige. Det kan vi i efterskolen – men det kan gøres mere bevidst.

Vi skal bevare det bedste af den nuværende 10. klasse:

- Miljøskift til 10. klassecenter eller efterskole.
- Den skal være bred i sit udbud, for at løse de opgaver afklaringsmæssigt, modenhedsmæssigt, fagligt, som den løser i dag – og helt specielt i Vestdanmark. Vore tal viser, at 10. klasse i dag bidrager til at højne og geografisk udjævne uddannelsesfrekvensen og niveauet mellem øst og vest. Man skal flytte sig langt – hvis man bor i Skagen.
- 10. klasse er – og skal være et pitstop for de, der har brug for det.
- De dygtigste er væk, de næstbedste opdager, hvad de kan – og overhaler karaktermæssigt de bedste.
- 10. klasse i dag bidrager til mønsterbrydning!!
- Den skal have betydning – i form af kompetencegivende bevis. 10. klasseprøven
- De stærke og de svage lærer af hinanden

Vi er med på begyndelsen på noget nyt:

Som bevarer efterskoleprojektet, som en kombination af fællesskab og faglighed, der kan fange og flytte nogen. Ikke alle.

Et forpligtende fællesskab, hvor de skal op om morgenen, de skal indtage måltiderne, de kan ikke sige at de har glemt opgaverne hjemme, der er ingen stoffer eller alkohol, der er tvungen gymnastik, der er voksne at snakke med døgnet rundt. De kan ikke blive fri for dem, de skal hjælpe med det praktiske. De skal bo sammen med nogen og indordne sig, ved samtidig at blive bevidst om, hvem de selv er. Der er forskel på, hvad der er godt og hvad der er skidt. .... Der er undervisning og samvær og folkelig oplysning.....Og!!! Alligevel vælger de det frivilligt!

Vejledningsmæssigt, afklaringsmæssigt – personligt og med hensyn til udd, har vi i døgnmiljøet og i kraft af, at vi er de samme mennesker i fag og fritid rig mulighed for og forpligtelse til at snakke med dem, forstyrre dem i deres cirkler, prikke til dem – og tage udgangspunkt i noget, de er gode til.

Efterskoleprojektet kræver at de er der, eleverne. Det meste af tiden.

Fleksibel brobygning/samarbejdsrelationer med Ungdomsuddannelserne

- Rettet mod hele ungdomsuddannelsesviften
- Som sikrer, at Efterskoleprojektet kan praktiseres.
- Flexibilitet i tid, i sted (forlagt – og med udgangspunkt i skolen), lokale valg.
- Som en integreret del af vejlednings- og afklaringsprocessen og som tager udgangspunkt i skolen, så der kan tages ekstra hånd om de unge, der har brug for det.
- Med overordnede lovgivningsmæssige regler – som omsættes i lokale aftaler.
- At der lovgivningsmæssigt – og samarbejds-mæssigt skabes rammer for, at det, der er hensigten også er muligt. (Sporene efter vores meritgivende brobygning skræmmer)
- Mentorordning/ opfølgende vejledning. At efterskolens personlige vejledning kan strækkes ind i en ungdomsuddannelse med henblik på at fastholde de unge, der måtte være frafaldstruede. (har forsøg med det)
- Afklaring, introduktion og evt. merit.

Tanker og forestillinger om indhold i ovennævnte

- Hver elev sin bro. At den fleksible brobygning er en del af vejledningen. At den består af en OSO-opgave, hvor broen skal beskrives. Broen kan være praktik, forløb på skole, projekt med faglig fordybelse - afsluttende med en evaluering, hvori erhvervsvejledning indgår. En vejledning, som kunne udvides med opfølgende vejledning i de tilfælde, hvor det er nødvendigt.
- OSO-opgaven sammenkoblet med noget praktisk – og rettet mod erhverv.
- Og-eller: bredere lokale samarbejder alt afhængigt af, hvad der ligger i nærheden.

Tanker vedr. merit

- Hæve eleverne fagligt fra et indgangsniveau til et andet f. eks også på de gymnasiale ?,
- Visse liniefag, værkstedsfag?
- almene fag kan godskrives? (forskel på teori og praksis / øst- og vstdanmark)
- Grundfagene / kunne de tages i 10.?
- Frivillige idrætsarbejde
- Studieforbereelse, valgkompetence?

Og ellers:

Gymnasiesamarbejderne

Løbende optag

Kortlægning af brobygning i efterskolen:

    meritgivende 13%

    alm. - introduktion?

    Samarbejdsrelationer

    Konkrete planer for samarbejde på tværs: 30%

Tanker om, at holde pladser.

Etniske unge – de ser os ikke!

Svage forældre, der ikke har overskud til et aktivt tilvalg ser os ikke. Begge grupper har ikke råd.

Bud fra Efterskoleforeningen

Tilbundsgående undersøgelse

Forsøgs- og pilotprojekter!!!

Pædagogiske løsninger på pædagogiske problemer.

PROBLEMSTILLINGER

- få flere til at gennemføre en ungdomsuddannelse
- øget indsats over for frafaldstruede elever og unge eller som har brug for en særlig vejledningsindsats
- erhvervslivets job og arbejdsfunktioner bliver mere og mere avancerede og specialiserede (bogligt svage får sværere og svære ved at klare sig)

MÅDER TIL AT KOMME VIDERE

- skolerne skal i langt højere grad end nu leve op til forpligtigelse om at lave UEA-aktiviteter helt fra 1. kl. (det er disse UEA-aktiviteter, UU baserer sin vejledning på)
- kommunalbestyrelserne / UU / skolerne m.fl. skal blive endnu bedre til at "spotte" elever og unge, som kan være i risikogruppe
- kommunalbestyrelserne udarbejder i nært samarbejde med UU målrettede planer for en øget, opsøgende indsats over for "risikoelever"
- UU-erne: den enkelte vejleder følger eleven med over og sikrer, at den unge virkelig får startet på ungdomsuddannelsen (en form for mentor)
- mesterlæren kan (evt.) være en mulighed, hvis erhvervslivet virkelig vil anvende den
- flytte vejledningsressourcer fra 6. kl. til 7.-9. (10.) kl. (vejledningssamtaler, informationer m.v.)
- ungdomsuddannelserne skal forpligtiges til at tage udgangspunkt i elevernes uddannelsesplaner ("fremtidsplaner"?)
- vejlederne meget bevidste om deres information til og vejledning af eleverne, så de er bredt orienteret forud for valg af ungdomsuddannelse

OMRÅDER I SPIL

- **10. kl. har en funktion (kml. centre, efterskoler mv.)**
- **10. kl. er karakteriseret ved mangfoldighed, fleksibilitet og rummelighed (her er plads til de dygtige, stræberne, de kreative, de sproglige, de naturfaglige, de sociale, de musiske, de der har besluttet erhvervsretning, de sikre og de, der lige netop ikke er nogen af delene**
- **10. kl. evt. som ungdomsklasse – gerne med udvidet brug af brobygning**
- **10. kl. skal være en mulighed for eleverne både direkte efter 9. kl. og for unge, der falder fra en ungdomsuddannelse**
- **10. kl. kan evt. udbydes af en ungdomsuddannelse**
- **studieskift kan også være positive (fx HTX – EUD)**
- **jobcentrene ikke den store åbenbaring**

PISK ELLER GULEROD

- **trusler om økonomiske sanktioner (virker næppe)**
- **unge / forældrene underskrive, at de kender konsekvenserne (virker næppe)**
- **jo mere strømlinet et uddannelsesstilbud skrues sammen, jo flere risikerer man at marginalisere v.h.a. dispensationer, så de ikke kan eller vil leve op til centralistiske krav om obligatoriske prøver i flere fag og obligatorisk brobygning, der i værste fald tvinger unge ind i uddannelser, de endnu ikke er parate til at vælge**
- **vælge med hjertet og / eller med hjernen?**